

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ СИСТЕМ ЗАХИСТУ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК У ПРОВІДНИХ КРАЇНАХ СВІТУ З ПОЗИЦІЙ ІНСТИТУЦІЙНОГО Й ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

COMPARATIVE ANALYSIS OF SYSTEMS OF PROTECTION OF NATIONAL ECONOMIES IN THE LEADING COUNTRIES OF THE WORLD FROM THE STANDPOINT OF INSTITUTIONAL AND LEGAL SUPPORT

Доля В.В., аспірант кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки
Сумський державний університет

Пропонована широкому загалу наукова проблематика має стосунок до кола питань відносно компаративного аналізу систем захисту національних економік у провідних країнах світу з позицій інституційного й правового забезпечення. Зауважується й робиться спроба аргументації гострої потреби змістовного опрацювання провідних іноземних моделей із захисту тамтешніх економік. Додатково наголошується, що результати вказаного дослідження можуть мати вагоме значення для наукових розвідок, присвячених напрямам удосконалення вітчизняного законодавства в аналізованій сфері відносин.

Виходячи з показників у провідних міжнародних барометрах економічної ефективності (представлених Міжнародним валютним фондом (МВФ), Світовим банком, «Центром економічних і бізнес-досліджень» (CEBR), Visual Capitalist й ряд інших) та керуючись власними переконаннями фокусується дослідницька увага на таких суверенних одиницях: 1) Італійська Республіка (Італія); 2) Китайська Народна Республіка (Китай); 3) Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії (Великобританія); 4) Сполучені Штати Америки (США); 5) Федеративна Республіка Німеччина (Німеччина); 6) Французька Республіка (Франція); 7) Японська Держава (Японія).

Під час порівняння моделей перерахованих країн зосереджено увагу на специфіці побудови і функціонування інституційної та правової складових. Зокрема, визначено особливості інституційних мереж, виділено ключових із їх числа та окреслено базові напрями діяльності останніх в аналізованій сфері відносин. Окремим умовним підпитанням було оглядово висвітлено роботу тамтешніх правоохоронних структур – суб'єктів систем економічних безпеки держав. Щодо правового блоку, то названо й виділено пріоритетні сфери санкціонованого впливу у ключових нормативно-правових актах та (або) стратегічних документах, які мають вагоме значення з позиції юридичної охорони і захисту національних економічних інтересів.

Ключові слова: економічна безпека держави, інституційне забезпечення, національні економічні інтереси, правові основи, система економічної безпеки держави.

The scientific issues offered to the general public are related to the range of questions regarding the comparative analysis of the systems of protection of national economies in the leading countries of the world from the standpoint of institutional and legal support. It is noted and an attempt is made to argue the urgent need for a meaningful study of the leading foreign models for the protection of local economies. In addition, it is emphasized that the results of this research can be of great importance for scientific investigations devoted to the areas of improvement of domestic legislation in the analyzed sphere of relations.

Based on indicators in the leading international barometers of economic efficiency (presented by the International Monetary Fund (IMF), the World Bank, the "Center for Economic and Business Research" (CEBR), Visual Capitalist and a number of others) and guided by own beliefs, research attention is focused on such sovereign units : 1) Italian Republic (Italy); 2) People's Republic of China (China); 3) United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland (Great Britain); 4) United States of America (USA); 5) Federal Republic of Germany (Germany); 6) French Republic (France); 7) The State of Japan (Japan).

During the comparison of the models of the listed countries, attention is focused on the specifics of the construction and functioning of the institutional and legal components. In particular, the peculiarities of institutional networks are defined, the key ones are highlighted among them, and the basic directions of the latter's activities in the analyzed sphere of relations are outlined. A separate conditional sub-question covered the work of the local law enforcement structures – subjects of the economic security systems of the states. As for the legal block, the priority spheres of authorized influence are named and highlighted in key normative legal acts and (or) strategic documents, which are of great importance from the point of view of legal protection and protection of national economic interests.

Key words: economic security of the state, institutional support, national economic interests, legal bases, system of economic security of the state.

Актуальність дослідження. Ефективна розбудова вітчизняної системи економічної безпеки – надважливе завдання для більшості країн в умовах сьогодення. Досягнення позитивних результатів за окресленим вектором має неабияке значення, оскільки йдеться про накопичення реальних фінансових й інших можливостей держави задля практичного досягнення очікуваних намірів. Більш того, необхідно підкреслити, що такі цілі можуть мати стосунок до різних напрямів управлінського впливу й належне і своєчасне впровадження деяких із їх числа – критично важливих завдань.

Постановка проблеми. З огляду потребу бездоганності та змістовності всіх управлінських рішень важливою є проблематика всебічного опрацювання того чи іншого питання в окреслених рамках. Вказане, обов'язково, має передбачати глибоке вивчення провідних іноземних практик для забезпечення повноти й докладного розуміння об'єктивних закономірностей і характеру перебігу тих чи інших процесів. Суттєвою перевагою зазначеного

підходу, безперечно, є й змога задіяти можливості компаративного аналізу систем захисту національних економік, виявивши позитивні нюанси, варті особливої уваги на теоретичному і прикладному рівнях. Важливим убачається й виникнення можливості оцінити результати від безпосередньої дії певних механізмів на поведінку учасників економічних відносин, тим самим мінімізуючи екстраполяцію надієвих чи малоефективних практик. Не виникає сумніву, що значимим у цьому сенсі є ознайомлення з особливостями інституційного й правового забезпечень, котрі лягають в основу будь-якої такої системи.

Вбачаємо, що зазначене вище у повній мірі виправдовує доцільність вивчення зазначеної проблематики і сприятиме ефективному пошуку шляхів розв'язання дискусійних положень в осяжному майбутньому. Більше того, поточні українські політико-правові реалії та невідворотна довготриваюча дія низки глобалізаційних процесів підштовхують до ознайомлення й дослідження закордонних моделей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зважаючи на існуючі вагомі наукові доробки, присвячені різним аспектам функціонування правового й інституційного забезпечення системи економічної безпеки держави питання іноземного досвіду не залишалось осторонь. Серед дослідників, котрі предметно фокусували увагу на закордонному компоненті можна виділити таких, як О. О. Бендасюк [18], Є. М. Білоусов [19], К. Л. Бугайчук та К. О. Чижко [22], В. М. Геець [20], В. О. Онищенко й А. В. Матковський [17], В. О. Паливода [8] і багатьох інших. У той же час, переконані в актуальності цієї тематики й на сучасному етапі розвитку наукової думки. Логіка цього судження пояснюється існуванням не значної кількості робіт, котрі всебічного й глибинно розкривають відповідні аспекти, а не носять оглядовий характер, або присвячені моделі конкретної суверенної одиниці. Іншим знаковим аргументом, безперечно, є зміни кількості й ступеня ураження загроз і ризиків для економік, що призводить до необхідності адаптації безпекових систем.

Метою дослідження є висвітлення й порівняння ключових аспектів щодо інституційного й правового забезпечення функціонування систем економічної безпеки деяких країн. Вбачається, що такі результати можуть бути використані для пошуку шляхів із удосконалення функціонування складових та (або) зв'язків системи економічної безпеки України.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи це питання першочергово доцільно визначитися з переліком країн, системи котрих будуть проаналізовані, а також мотивувати доцільність обрання відповідних суверенних утворень. Так, однією з груп критеріїв, які застосовувались при виділенні тих чи інших держав, очікувано, стала різниця в підходах щодо інституційного й правового забезпечення роботи тамтешніх безпекових систем. Іншим важливим аспектом є ознайомлення з визнаними міжнародними й іноземного походження рейтингами, присвяченими економічному розвитку країни за кілька років (Міжнародний валютний фонд (МВФ) [1], Світовий банк [2], Центральне розвідувальне управління (ЦРУ, (Всесвітня книга фактів)) [3], «Центр економічних і бізнес-досліджень» (CEBR) [4], Visual Capitalist [5] й інші авторитетні одиниці). Виходячи з відповідних інформаційних відомостей й ураховуючи наведений підхід до критеріального цензу зосередимо увагу на економічних безпекових складових таких держав, як Італійська Республіка (Італія), Китайська Народна Республіка (Китай), Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії (Великобританія), Сполучені Штати Америки (США), Федеративна Республіка Німеччина (Німеччина), Французька Республіка (Франція), а також Японська Держава (Японія). Ознайомлюючись із тамтешніми практиками правової регламентації й побудови інституційної структури та беручи до уваги підтвержені узагальнені провідні позиції цих країн виправдана дослідницька концентрація на відповідних системах останніх. Так, зокрема:

1. Італійська Республіка (Італія). Тамтешня безпекова політика в аналізованій сфері орієнтована на системну підтримку стабільності у середині держави та утримання конкурентних позицій ззовні. Беручи до уваги територіальні переваги і можливості у торгово-економічних відносинах формується шкала пріоритетів розвитку галузей.

З приводу правового сегменту, то зазначаємо, що відповідна система не містить нормативно-правовий акт, спрямований на комплексну регламентацію відносин в аналізованій сфері. Особливістю також можна вважати широку й суттєву імплементацію міжнародних стандартів із протидії загрозам і ризикам економічній компоненті.

Щодо інституційного аспекту, то окрім класичного суб'єктного складу (парламент, органи виконавчої й судової влад) доцільно виділити, тих, які відіграють особливу

роль в аналізованих заходах. Мовиться про Агентство інформації і зовнішньої безпеки (АІЗБ) (розвідувальна установа з вагомими завданнями в економічній сфері), Агентство внутрішньої інформації та безпеки (АІВБ) (преюратива передбачає захист інформаційної складової на національному рівні, що має суттєве значення й для економіки країни), Корпус карабінерів (подібність компетенційного блоку до вітчизняних органів Національної поліції за суттєвим винятком приналежності інституції до Збройних сил Італійської Республіки. Відповідно, уповноважена на розслідування й профілактику менш складних правопорушень в економічній сфері) і Корпус Фінансової гвардії (Фінансова гвардія) (не типовий для більшості іноземних моделей суб'єкт, націлений на комплексну протидію широкому діапазону загроз і ризиків економічній безпеці Італійської Республіки). Тобто, серед числа установ, яким відведена вагома роль у цих процесах доцільно виділяти вищеперераховані інституції.

2. Китайська Народна Республіка (Китай). Неабиякі економічні зрушення за останні роки вказаної держави обумовили доцільність і виправдали слушність концентрації уваги на відповідній моделі. Варто зазначити, що визначальною характерною рисою останньої є широкий застосунок так званого «жорсткого» регулювання суспільних відносин. До того ж, китайський уряд домінуюче місце відводить всебічному поступальному розвитку власних галузей та демонструє свою амбіційність на міжнародній арені.

Правові основи забезпечення економічної безпеки закладені Законами Китайської Народної Республіки «Про державну оборону КНР» від 1997 р. та «Про національну оборону» від 2002 р., що також вказує на її приналежність до оборонного сектора. Можемо резонно припустити, така ієрархія настановує на думку про високу значимість аналізованого компоненту. Більше того, у Китаї також існує своєрідний стратегічний документ (Біла Книга КНР «Державна оборона»), в якій своє вагоме місце відведено загрозам економічній безпеці.

Інституційний вектор з питань забезпечення економічної безпеки представлений широкою гамою установ різного рівня й декількох напрямів роботи. Залишаючи поза увагою типові елементи аналізованої моделі (законодавчий орган, уряд й інші інституції) слід зупинитися на Міністерстві державної безпеки КНР. У контексті захисту економічного сектора варто назвати такі аспекти діяльності, як міри стосовно добування іноземних передових технологій, а також кроки із забезпечення державних інтересів у зовнішній політиці, бізнесі й торгівлі [6]. Разом із тим, у Китаї функціонує й низка інших виконавчих одиниць до кола відань яких відносяться різні позиції відносно забезпечення економічної безпеки.

Правоохоронний блок із протидії цим загрозам і ризикам представлений Народною озброєною міліцією Китаю [7]. Цей суб'єкт, зважаючи на власну функціональну «розпорошеність», провадить низку заходів (у тому числі незначних) щодо охорони відносин в економічній сфері.

3. Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії (Великобританія). Як і у Китайській Народній Республіці, вказаний напрям є складовим оборонного сектора. При цьому, відмічаємо зважену й грамотну державну політику аналізованій сфері, ураховуючи поточні економічні позиції за наслідками «брекзиту» (англ. – «Brexit»).

Щодо правових основ, то і в названому випадку не йдеться про існування спеціалізованого документа. Різні аспекти забезпечення економічної безпеки можна зустріти у багатьох нормативно-правових актах. Йдеться, як про ті правоположення, що мають відношення до фундаментальних засад, так слушно вказати і на інші, котрі окреслюють правове становище суб'єктів відповідної системи.

Варто наголосити, що відносно нещодавно було вжито ряд заходів щодо оновлення безпекового законодавства. Як відмічає В. О. Паливода, 23 травня 2022 р. був представлений проєкт рамкового закону «Про національну безпеку» [8], який, насамперед, спрямований на посилення інформаційної безпекової складової. Переконані, що в нинішніх умовах такі кроки є доцільними і виправданими міжнародній економічній арені.

Відносно інституційної основи, то необхідно відмітити роботу аналітичного центру «DEMOS», працівники котрого, у тому числі, оцінюють економічне становище за наслідками дії різних чинників. Тамтешні умови допускають змогу звернення представників владних інституцій для отримання приватного висновку щодо визначення рівня ефективності певного рішення на перспективні економічні позиції.

Слід зазначити, що важливе місце відведено господарюючим суб'єктам. Існує стійка й тісна синергія між урядом та бізнесом, що проявляється на різних етапах і в багатьох аспектах організації економічної діяльності. Шляхом консолідації зусиль, застосовуючи відповідні форми (у рамках власних повноважень) ухвалюються оптимальні для економіки рішення. З числа авторитетних представників доцільно виділити Конфедерацію британської промисловості [9], котра займає надважливе місце в таких зносинах.

У частині правоохоронної роботи слушно назвати Поліцію Лондона Сіті [10]. В загальних рисах мовиться про класичну поліцейську структуру, що націлена на широкий спектр суспільних відносин. Вказаний суб'єкт, із поміж іншого, націлений на реалізацію ряду мір щодо протидії багатьом видам економічної злочинності.

4. Сполучені Штати Америки (США). Нинішні провідні економічні позиції обумовлені тривалою злагодженою єдиновекторною державною політикою. Актуальні показники в економіці є закономірним підсумком системної концентрації управлінських і правоохоронних зусиль навколо єдиних колективних цілей. Фундаментальні вектори економічної траєкторії США полягають у посиленні конкурентоспроможності місцевих виробників, вжитку кроків відносно подальшого співробітництва з іноземними країнами, зменшення показників власних фінансових обтяжень тощо.

У частині правової регламентації, з одного боку, відмічаємо відсутність єдиного комплексного законодавчого акта. Проте, слід заголосити увагу на існуванні й дії декількох знакових, із широкою сферою регуляторного впливу документів. Мовиться про наступні: 1) Закон про економічну безпеку 1996 (англ. – *The Economic Security Act of 1996*) [11] (придільений питанням правової протидії так званому «економічному шпигунству»); 2) Закон про національну безпеку (1947) (англ. – *National Security Act of 1947*) [12]; 3) Закон про освіту для економічної безпеки 1999 (англ. – *Education for Economic Security Act 1999*) [13]; 4) Закон про економічну безпеку та відновлення 2001 (англ. – *The Economic Security & Recovery Act of 2001*) [14]; 5) Закон про створення робочих місць та економічну безпеку 2002 (англ. – *Job Creation and Economic Security Act of 2002*) [15]; 6) Закон про надзвичайну економічну стабілізацію 2008 (англ. – *Emergency Economic Stabilization Act of 2008*) [16]; 6) інші нормативно-правові акти. Тобто, правова система США налічує ряд законів, положення котрих комплексно охоплюють різні грані питання економічної безпеки держави.

З приводу інституційного вектора, то як і у Великобританії, вагоме місце відведено аналітичній компоненті (за необхідності можливе звернення до корпорації «RAND», котра, зокрема, спеціалізується й на економічних питаннях). Безумовно, існує мережа інших інституцій, котрі сукупно утворюють каркас класичної моделі з захисту

економіки, в розумінні державного й самоврядного будівництва. Ураховуючи, що йдеться про президентську республіку, вагоме місце відведено Раді національної безпеки США. Зазначений суб'єкт є головним консультативним органом державного управління при президентові, котрий націлений на розв'язання проблем зовнішньої політики й національної безпеки.

Важливе значення має й робота правоохоронних органів за окресленим вектором. Серед тамтешніх інституцій ключове місце відведено Федеральному бюро розслідувань (ФБР), яке, пропри широку гаму напрямів діяльності й ураховуючи ступінь складності, уповноважене на розслідування багатьох так званих «економічних злочинів».

5. Федеративна Республіка Німеччина (Німеччина). Вказана держава також, завдяки системній ефективній державній політиці, має одну з найстійкіших економік у глобальному середовищі. Попри гострі й нетипові реальні ризики сьогодення, обумовлені ухвалення санкційних пакетів відносно держав котрі системно і кардинально порушують усталений міжнародний правопорядок й наслідки інших національних економічних трансформацій та поодиноких політичних виявів деструкції до фундаментальних цінностей, позиції країни не мають суттєвого спаду.

Відносно правових засад для функціонування відповідної системи, то, знову ж, характерним є відсутність профільного акту для цієї області. Знаковим є те, що правова політика в цій сфері чутлива до подразників у вигляді загроз для економічного блоку. Тому, зазвичай, аналізуються актуальні проблемні фактори («відштовхуючись» від отриманих відомостей – ухвалюється певне рішення й провадиться робота по протидії цим явищам).

Стосовно інституційного питання, то слід наголосити на важливій ролі у цих процесах Федерального міністерства оборони. Вказаний орган виконавчої влади, концентрує в собі низку управлінських функцій щодо забезпечення організації й функціонування тамтешньої системи економічної безпеки держави. Саме від його значною мірою залежить характер державницьких заходів у цій області й, відповідно, на нього орієнтуються вертикально нижчестоячі владні суб'єкти. Доцільно також виділити ще дві підпорядковані міністерству установи: 1) Федеральне відомство з охорони Конституції (провадить контрольно-розшукову діяльність, у тому числі й з питань протидії загрозам економічному сектору); 2) Федеральне відомство кримінальної поліції (провадить слідчі (розшукові) дії, оперативно-розшукові й інші заходи, зокрема і відносно злочинів, котрі посягають на економічну безпеку держави).

6. Французька Республіка (Франція). Зазначеній країні властива схожість державної безпекової в економічній сфері до Федеративної Республіки Німеччини, з урахуванням національних особливостей. Причому, тамтешня система економічної безпеки держави не вирізняється настільки стійким консерватизмом, однак для неї нетипова систематична висока динамічність.

У частині правового забезпечення відмічаємо слідування поширеній світовій практиці відсутності спеціалізованого нормативно-правового акту в цій області. Знакове місце відводиться Закону Про національну безпеку від 1964 р., як центральному і системоутворюючому у висвітленому діапазоні питань. Як зазначають В. О. Онищенко та А. В. Матковський, ключовими напрямками державної політики в економічній безпековій сфері є наступні: 1) захист матеріальних і нематеріальних активів французьких підприємств; 2) контроль за стратегічною уразливістю країни; 3) запобігання економічним кризам, викликаним порушеннями у функціонуванні основних інфраструктур, що обслуговують економіку країни (енергетичну, транспортну, фінансово-банківську, телекомунікаційну й інші) [17, с. 91]. Як і в Китайській Народній Республіці, вагоме значення має так звана «Біла Книга з питань оборони Франції». Окремі розділи зазначеного документа,

очікувано й виправдано, присвячені питанням загроз економічному сектору.

Стосовно представників інституційної мережі, то й вона має певні особливості, зумовлені приналежністю до оборонного сектора. З огляду на це, одна із ключових ролей відведена Директоратові безпеки оборони – службі військової контррозвідки Французької Республіки, яка, уповноважена провадити контррозвідальні міри, у тому числі, економічного спрямування.

Своє важливе місце займає спеціальне управління (структурний підрозділ французького Міністерства економіки, фінансів і промисловості – автор), яке забезпечує практичну реалізацію державної політики з питань контролю за різними напрямками економічної безпеки. Як зазначає О. О. Бендасюк, виділена виконавча одиниця провадить ці заходи на державному рівні [18, с. 5]. На регіональному рівні, як переконує цей вчений, такі міроприємств є прерогативою управлінь, що діють у складі територіальних відділень Казначейства із залученням підрозділів митних служб [18, с. 5].

Традиційно, для обраного формату дослідницького екскурсу по іноземним практикам зупинимося й на правоохоронному напрямі. В частині забезпечення економічної безпеки держави провідне місце відведено Національній поліції Франції, котра виконує ряд завдань і реалізує низку правоохоронних функцій у державі. З-поміж їхнього числа містяться й такі аспекти, як протидія організованій злочинності і фінансовим злочинам.

7. Японська Держава (Японія). Опрацьовуючи та аналізуючи типології моделей систем економічних безпеки провідних держав світу заслуговує на увагу й успішний багаторічний досвід цієї країни. Вказане обумовлене не лише актуальними позиціями у вищезгаданих рейтингах, а й тими «квантовими скачками» за рахунок яких були досягнуті ці результати.

Хочеться заголосити увагу на особливостях правової регламентації відносин у цій сфері. Насамперед, слід зауважити, що важливе значення відведено такому типу офіційних документів, як доктрини. У відповідності до однієї з фундаментальної та знакової для історії японського державотворення – доктрини «Комплексне забезпечення національної безпеки» 1976-1990 рр. декларувалось на гострій потребі підтримки стабільності наявної політико-правової кон'юнктури. Як показав час, саме та система координат формувала сприятливе підґрунтя до розвитку економічного сектора. Виходячи з цього Є. М. Білоусов, окреслює такі базові напрями економічної безпекової політики: 1) збереження, примноження економічного потенціалу та економічної потужності країни; 2) збереження внутрішнього ринку країни з високим рівнем купівельної спроможності; 3) створення умов для поступової глобалізації японських корпорацій, що забезпечить національні інтереси [19, с. 168]. У свою чергу В. М. Геєць, вказує на відповідність цих векторів ключовим принципам тамошньої системи (збереження та розвиток економічної потужності країни, а також формування сприятливого глобального середовища, що забезпечить максимальну реалізацію національних інтересів [20, с. 38]). Можемо лише додати, що прослідковується дійсна відповідність окреслених намірів отриманим результатам, в недалекому минулому й на сучасному етапі.

Особливої уваги заслуговує той факт, що у 2022 р. був прийнятий Закон «Про економічну безпеку» [21]. Виходячи з деяких міркувань його слушно позиціонувати в статусі революційного у частині правового забезпечення функціонування економічного блоку. З приводу змістовного наповнення аналізованого законодавчого акту, то особлива увага відведена наступним групам аспектів: 1) високі технології; 2) штучний інтелект; 3) інформаційна безпека; 4) запобігання кіберзлочинам; 5) інші позиції [21]. Тобто, зважаючи на власний високий рівень пра-

вового, технічного й технологічного розвитку, вживаються відповідні заходи юридичного характеру для сприяння захисту цих умов і стимулювання до подальших зрушень.

Предметно фокусуємось на інституційній основі, слушно відмітити активну системну участь всіх суб'єктів функціонально (органів законодавчої, виконавчої та судової влад) задіяних суб'єктів у цих питаннях. Виходячи з розуміння адміністративно-територіального устрою й державного ладу Японської Держави широкою компетенцією, зокрема й з економічних питань, наділені муніципалітети різних рівнів.

Стосовно правоохоронного блоку, доцільно виділити Поліцію Японії. Названа одиниця, у частині забезпечення економічної безпеки держави, провадить наступні міроприємства: 1) боротьба з організованою злочинністю, злочинними формуваннями, правопорушеннями пов'язаними з наркотичними речовинами та зброєю; 2) ведення міжнародних кримінальних розслідувань; 3) аналіз кримінальної статистики; 4) інше [22, с. 19]. Такі вектори роботи мають як прямий, так і опосередкований стосунки до економічних інтересів Японської держави й, відповідно, перебувають під правовою охороною.

Можемо відмітити, що всі перераховані й охарактеризовані практики мають низку позитивних рис, які варті уваги та підтримки. Безумовно, їх належне функціонування відображається на всіх економічних показниках відповідних держав. Слід наголосити, що в більшості випадків, йдеться про приналежність економічної складової до оборонного сектора (Китай, Великобританія, Німеччина, Франція, Японія).

Щодо правових основ цих моделей, то відмічаємо подібність підходів із точки зору відсутності комплексного уніфікованого нормативно-правового акта, за винятком Японської Держави, в якій, до того ж, відведено важливу роль доктринам. Зазвичай, фундаментальні юридичні конструкції містяться в багатьох вагомих документах, законодавчого рівня. Певна специфіка прослідковується у США, де існує декілька самостійних законів, що комплексно мають відношення до різних граней економічної діяльності.

З приводу інституційних аспектів, то також мовиться про низку подібностей. У цей же час, свідомо залишаючи поза увагою базовий каркас (органи законодавчої, виконавчої й судової влад), варто назвати певні явні відмінності. Окрім типових характеристик для Італії знаковим є функціонування суб'єкта, націленого на комплексну протидію широкому діапазону загроз і ризиків економічній безпеці держави (Корпус Фінансової гвардії (Фінансова гвардія)), для Китаю – важливу роль Міністерства державної безпеки КНР, для Великобританії – суттєве значення господарюючих суб'єктів у розбудові економічних зносин, для Сполучених Штатів Америки – позиції Ради національної безпеки США в зазначених напрямках і роль аналітичних можливостей, для Німеччини й Франції – помітний консерватизм і функціональна «розпорошеність» відповідних установ й організацій, для Японії – висока інтегрованість й інтенсивність діяльності відповідного суб'єктного складу.

Висновки. За підсумками виконаного дослідження висвітлено й порівняно ключові аспекти щодо інституційного й правового забезпечення функціонування систем економічної безпеки деяких країн. Пропонується за доцільне вказати, що кожна з перерахованих моделей має свої особливості, зумовлені минулою чи (або) поточною дією різного спектра чинників.

Вбачається, що отримані результати можуть бути взяті до уваги під час інших наукових розвідок, присвячених питанням удосконалення вітчизняного безпекового законодавства, теоретичного обґрунтування суміжних думок і переконань, порівняння з іншими моделями тощо. З огляду на вказане та ураховуючи існуючі реалії, порушена проблематика вбачається актуальною станом на сьогодні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Міжнародний валютний фонд : Офіційний веб-портал Міжнародного валютного фонду. URL: <https://www.imf.org/en>.
2. Світовий банк : Офіційний веб-портал Світового банку. URL: <https://www.worldbank.org>.
3. Центральне розвідувальне управління США («Всесвітня книга фактів») : Офіційний веб-портал Центрального розвідувального управління США. URL: <https://www.cia.gov/>.
4. Центр економічних і бізнес-досліджень («CEBR») : Офіційний веб-портал Центру економічних і бізнес-досліджень. URL: <https://cebr.com/>.
5. Visual Capitalist : Офіційний веб-портал Visual Capitalist. URL: www.visualcapitalist.com.
6. Міністерство державної безпеки КНР. Офіційний веб-портал Міністерства державної безпеки КНР. URL: <https://www.12339.gov.cn/>.
7. Народна озброєна міліція Китаю. Офіційний веб-портал Народної озброєної міліції Китаю. URL: <http://wj.81.cn/>.
8. Паливода В. О. Велика Британія оновлює законодавство у сфері національної безпеки. Офіційний веб-портал НІСД. 2022. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosny/velyka-brytaniya-onovlyuye-zakonodavstvo-u-sferi-natsionalnoyi>.
9. Конфедерація британської промисловості. Офіційний веб-портал Конфедерації британської промисловості. URL: <https://www.cbi.org.uk/>.
10. Поліція Лондона Сіті. Офіційний веб-портал Поліції Лондона Сіті. URL: <https://www.cityoflondon.police.uk/>.
11. Закон про економічну безпеку 1996 (The Economic Security Act of 1996). Веб-портал CONGRESS.GOV. URL: <https://www.congress.gov/bill/104th-congress/senate-bill/1557/text?r=6&s=1>.
12. Закон про національну безпеку (1947) (National Security Act of 1947). Веб-портал Office of the Director of National Intelligence. URL: <https://www.dni.gov/index.php/ic-legal-reference-book/national-security-act-of-1947>.
13. Закон про освіту для економічної безпеки 1999 (Education for Economic Security Act 1999). Веб-портал CONGRESS.GOV. URL: <https://www.congress.gov/bill/98th-congress/senate-bill/530>.
14. Закон про економічну безпеку та відновлення 2001 (The Economic Security & Recovery Act of 2001). Веб-портал CONGRESS.GOV. URL: <https://www.congress.gov/bill/107th-congress/senate-bill/1791>.
15. Закон про створення робочих місць та економічну безпеку 2002 (Job Creation and Economic Security Act of 2002). Веб-портал CONGRESS.GOV. URL: <https://www.congress.gov/bill/107th-congress/house-bill/3666?s=1&r=74>.
16. Закон про надзвичайну економічну стабілізацію 2008 (Emergency Economic Stabilization Act of 2008). Веб-портал CONGRESS.GOV. URL: <https://www.congress.gov/110/plaws/publ343/PLAW-110publ343.htm>.
17. Онищенко В. О., Матковський А. В. Міжнародний досвід забезпечення економічної безпеки держави. *Економіка. Менеджмент. Підприємництво*, 2014. № 26 (1). С. 85–97.
18. Бендасюк О. О. Національна економічна безпека: світовий досвід. *«Бізнес Інформ»*, 2010. № 4 (1). С. 4–6.
19. Білоусов Є. М. Господарсько-правові засоби забезпечення економічної безпеки України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.04. Харків, 2019. 469 с.
20. Геєць В. М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку. *Ін-т екон. та прогнозув. НАН України*. К. : 2009. 864 с.
21. Japan's economic security law takes effect amid regional tensions. Web Portal Kyodo News. URL: <https://english.kyodonews.net/news/2022/08/18a4fe0f5512-japans-economic-security-law-takes-effect-amid-regional-tensions.html>.
22. Бугайчук К. Л., Чишко К. О. Судові та правоохоронні органи Японії: інформаційний довідник. Харків : ХНУВС. 2017. 35 с.